

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 9.

Lýsingarprisur fyri pettitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 4. mars 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarnarsøðum og skrivstovuni. Telf. 114.

4. árg.

HJÁ OKKUM Føroyingum er nú einaferð soleiðis háttað, at alt framtaksemi, øll livsnervan hjá Føroya íbyggjarum, er í bæði beinvegis og umvegis týðningi at bera saman við sjógvín, og tað ið úr honum fæst, ið gjørt verður til pening.

Meðan Føroya fiskimenn nú í fleiri ár hava streva seg fram fyri at vinna sær betur kor, og nú í ein langan vetur hava verið til ráðagerðar við Føroya reiðarar, og 1. mars kom til endaligt úrslit, so leggur hin parturin av okkara sjómonnum fyri við øðrum stórmálum, ið miða ímóti at bota um vinnulívið herheima. Vinnulívið hevur ikki altíð verið so væl stalt, og teir, ið drívið hava ymsar fyrirkur, bæði á sjógv og landi, hava ikki altíð verið so væl stímbraðir peningaliga, og hava tí mong framtøkini annaðhvørt ikki kunna komið undan kavið, ella tey hava verið drípin á hálfari leið vegna peningaloys.

»Føroya skipara- og navigatørfelag« er tann parturin av sjómonnum, sum hevur tikið sær slík stórstørv fyri, ið miðja bæði hátt og langt fram. Tað kann já vera so mangt, ið talar fyri, at Fiskimannafelagið enn ikki stevnr so høgt, tí fylgi er størri og tær peningaliga atleiðurnar millum menn eru ikki góðar, og hava teir tí almikið at knossast við sum er. Men sjálvt felagið sum heild er oftast við, tá ið tok vera tikin vinnulívnum til frama, og sum kunnugt, alt skal jú takast úr sjónum.

Sjóvinnulánsgrunnurin, ið er stórmál við lit, sum »Føroya skipara- og navigatørfelag« er farið í lag við at stovna, er vorðin tann landasak, hon eigur at vera. Men ikki so skjótt er hetta mál í ljósmála, so lýsir Skiparafelagið annað stórmáli út millum fólk: *Føroyskt fiskirannsóknarskip*.

At eitt hóskandi fiskirannsóknarskip er eitt iðarkrav herheima í Føroyum, er vist eingin, ið hattar sær at mótmæla. Betur fellur og betur prógvar at viðmæla. Hetta er annað stórmáli, ið eins og hitt fyrri eigur at fagna øllum Føroyingum, ið vilja framburð fyri føroyskum vinnulívið, og hvør vil ikki tað?

At altíð hevur trotið okkum eitt fiskirannsóknarskip, vita vit. Teir gomlu, ið fyrst hildu leiðirnar út á grunnarnar bæði her heima og í Íslandi, leitaðu seg fram. Tað bar til tá, tí tá var kappingin lítil, mest at kalla eingin.

Sum mangt broytist á mannins ævi, soleiðis eisini í hesum føri. Teir, sum í nútíðar kappingarlívi skulu veiða fisk, hvørt tað so er í Íslandi ella í Grøn-

landi, kunna ikki geva seg av við at leita fram nýggjar leiðir, kann eftir nýggjum grunnum. Hetta er sjálvandi. Ræður nógv um at koma skjótt av einum grunni og á annan, so ræður ikki minni um at koma — sum skjótast — á teir grunnar, har fiskurin stendur.

Í slíkum fornum kann eitt fiskirannsóknarskip koma at gera almikið gagn, ja so stórt gagn, at hin ætlaði peningakostnaðurin til slíkt skip verður — samfelagsliga sæð — meira ein inntøka enn útreiðsla.

Skotið er frá Skiparafelagsins síðu uppá, at tey trý felögin, Skiparafelagið, Fiskimannafelagið og Reiðarafelagið, skulu bera kostnaðin av hesum. Men málið hevur so alstóran týðning fyri okkara vinnulív, at eisini hitt føroyska samfelagið eigur at bera sín part av kostnaðinum.

Billedtelegrafen København—London.

Den engelske og den danske Trafikminister udveksler Hilsener ved Linjens Aabning.

Aabningen af Billedtelegrafen mellem London og København fandt Sted 23. Februar. Nogen Indvielseshøjtidelighed fandt ikke Sted; men den engelske og den danske Trafik- og Postminister udvekslede Hilsener, der blev afsendt som de første Forsendelser ad Linjen.

Trafikminister Friis Skottes Hilsen var forsynet med hans Billede og ledsagedes af følgende Ord:

Ved Indvielsen af den engelsk-danske Billedtelegraf sender jeg mine bedste Hilsener til den engelske Postminister. Jeg haaber, at Billedtjenesten vil betyde et værdifuldt Fremskridt for Forbindelsen mellem de to Lande.

J. Friis-Skotte,
Minister for offentlige Arbejder.

Kort efter Afsendelsen af den danske Hilsen modtoges i København den engelske Postministers Billede og hans skriftlige Hilsen, der havde følgende Ordlyd:

Fremsendelsen af denne Meddelelse pr. Billedtelegraf betyder Oprettelsen af endnu et Forbindelsesled mellem vore to Lande. Jeg haaber inderligt, at den vil bidrage til at styrke de allerede bestaaende Forbindelser mellem det danske og britiske Folk.

H. B. Lees-Smith,
Postminister.

Saa snart de officielle Billedtelegrammer var udvekslet, aabnedes Trafiken for Publikum, og Dagen igennem var der travlt paa Stationen. Den ny Forbindelse synes allerede nu at være blevet populær.

Den kvindelige Regens.

100,000 Kr. af Kommunitetets Midler.

Opførelsen af den kvindelige Regens i København vil koste ca. 400,000 Kr. Der er ad privat Vej indsamlet 175,000 Kr., og Indsamlingen fortsættes.

Undervisningsministeren har i Folketingets Finansudvalg foreslaet at yde 100,000 Kr. af Kommunitetets Midler til dette Formaal, idet han samtidig gjorde opmærksom paa, at der senere vil blive Tale om et aarligt Driftstilskud. Finansudvalget tiltraadte Hr. Borgbjergs Forslag.

Íslandstíðindi.

Svenskt—íslenskt frystingarhús. Stórsta húsið, ið bygt er á Íslandi. Frystingarhúsið er byrjað at keypa fisk.

Reykjavík, 21.—2.—30.

Til Reykjavíkar kom fyri meira enn einum mánaði síðan dr. Ph. Lindstedt frá Göteborg, sum er aðalstjóri fyri svensk—íslenska frystingarhúsinum, ið er lutafelag. Lutafelagið hevur bygt stórt íshús við *Arnarhól*. Hetta er størsta hús á Íslandi og hevur staðið tvey ár í gerð. »Alþýðublaðið« hevur haft samrøðu við dr. Lindstedt, ið verður í Reykjavík til henda stóra fyrirboka atlast at vera komin um byrjunar-vansarnar og er komin í gott lag.

Dr. Lindstedt greiður soleiðis frá:

»Vit eru farnir at keypa fisk, og keypa fisk av øllum slogum, og vit keypa eisini hin smærri fiskin, ið annars ikki er vanlig handilsvara. So hava vit gjørt í Svearíki, og so verða vit eisini at gera her. Hetta er tað, ið mestan týðningin hevur, at vit keypa øll mogulig fiskislag, storri og smærri, torsk, hýsu, upsa, longu, brosmu, flundrur, áll og lax.«

»Hvussu nógv kunnu tit taka um dagin?« spyr blaðið.

»Eg ætli — tá ið vit rettuliga hava fingið hovið fyri okkum — at vit eiga at kunna taka 80 tons um dagin. Annars hava vit greiður, ið kunna frysta um ein helming meira enn tað, ja o. u. 160 tons um dagin.«

»Er frystur fiskur góð vora?« spyr blaðið.

»Ja, men vanliga frystur fiskur er ikki góður, men hesin fiskur, ið frystur verður hjá okkum, eftir tí máta, ið vit hava einkaloysi til at nýta, verður so avbera góður, at tá ið hann er tinaður, er eingin munur á honum og nýfingnum fiski.«

»Ella tit at senda fiskin út við serstøkum skipi?« spyr blaðið.

»Ja, vit hava serstakt skip við kólingarrúmið, e/s. »Annfin«, ið tekur 500 tons. Tað skal sigla til Göteborgar í Svearíki og Miðal-europa.«

»Hvussu verður fiskurin goldin?«

»Hann verður goldin í hondina. Tá er einki avgjort enn um sølu í Týsklandi. Fiska-keyparar har siga ongan Íslandsfisk at hava verið seldan har, bert Norðsjógvsfiskur. Men vit vóna, at hetta kann broytast, tá ið okkara fiskur kemur suður hagar, tí hin íslenski fiskurin er bæði feitur og góður.«

Bj.

Det amerikanske fængsel St. Quentin.

Av Ernst Tøller.
Fra tysk ved Sverre Støve.

Í »Berliner Tageblatt« skrivur hitt heimskenda týska skaldid, javnaðar-maðurin Ernst Tøller, hesa grein um fongulsstíðir-skiptur í »the land of the free, the home of the brave«. Skaldid hevur sjálvt sítid í slíkum fongahólið í fleiri ár fyri at hava arbeitt ímóti krignum. Í fangahúsinum skrivaði hann fleiri skaldsøgur og sjónleikir, ið seinri gjordu hann heims-kenda. Blást.

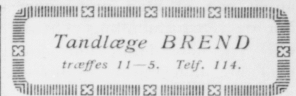
Tom Mooney.

Vi tar færjen over St. Fransiskobukten. Så fører bilen os gennem det bakkede landskab Marin County med laurbærtrær og boketrær på begge sider av veien til fængslet St. Quentin. Vi passerer det første vaktårn som er besatt med maskingeværer. Vi kommer til porten, må skrive vore navn inn i en bok. Vi går over en gårdsplads til en port nummer to. Vi blir ført inn i et kontor. Et kvarter senere treffer vi Tom Mooney i besøkssalen. Ved et langt bord sitter fanger, tvers overfor dem de besøkende. Langs mitten av bordet er der bygget op en liten skillevegg av spiler. Over den må ikke fangene boie sig. Ved enden av bordet, ved en hoi pult, sitter opsynsmannen som passer på fanger og besøkende.

I tretten år har Tom Mooney sittet i fængslet. Da han kom dit var han en ung mann, idag er han grå og hans ansikt er furet av rynker. Uskyldig sitter denne mann i fængslet. Amerika vet det, verden vet det, men fremdeles stenger murene ham inne.

Mooney var en av de dyktigste socialistiske agitatorer i vesten. Han har organiseret mange arbeidere, har ledet streiker. Var en av de mest forhatte. Detektiver jaget efter ham, men der manglet stadig et holdepunkt så de kunde sette ham fast.

Den 20. juli 1916 holdt den nasjonalistiske forening en stor demonstrasjon for at Amerika skulde gå inn i krigen. Under demonstrasjonen eksploderte en bombe. Ti mennesker blev drept.

En mann ved navn Mc. Donald påstod noen dage efter attentatet at han hadde selt Tom Mooney i nærheten av eksplosjonsstedet. Da Mooney fikk høre denne beskyldning, fremstilte han sig straks for politiet. Han blev arrestert og efter en parodi på en rettergang blev han dømt til livsvarig fængsel. At han bedyret sin uskyld hjalp ikke. De vidner som vidnet til hans fordel blev av statsadvokaten mistenkeliggjort og satt fast. Pressefotografier, som tydelig viste Tom Mooney på balkonen på et hus som lå langt fra attentatstedet, kunde ikke redde ham. Da man kort efter prosessen forstørret disse billeder, opdaget man et gateur som viste klokken 1³⁰. Da man umulig kunde løpe fra det hus hvor Mooney befant sig og dithen hvor attentatet fant sted på seks minutter, var det dermed bevist at Mooney ikke kunde ha kastet bomben. Heller ikke dette tydelige bevis hjalp fangen det mindste.

Den amerikanske offentlighet begynte å interessere sig for tilfellet. Komitéer blev nedsatt, liberale aviser tok hans sak op. Da det blev funnet dokumenter hvorav det fremgikk at hovedvidnet Mc. Donald var kjøpt, erklærte dommeren og juryen som hadde dømt ham, at de nu ikke lenger trodde på hans skyld. Men Tom Mooney blev i fængslet sammen med socialisten Billings, som var likeså uskyldig som ham.

Stadig sterkere blev kravet på retferdighet. Hans egen dommer talte i store forsamlinger og forlangte at guvernøren for Kalifornia skulde gjøre uretten god igjen. Tre guvernører fulgte efter hverandre. Tom Mooney forblev i fængslet.

For seks år siden tilstod en mann ved navn Smith på sitt dødsleie, at han hadde kastet bomben og at Mooney og Billings ikke hadde hatt noe med attentatet å gjøre. Tom Mooney blev i fængslet. Han falt ikke sammen, han kjempet i alle disse år med stor styrke for sin rett. Da han rystet min hånd forstod jeg at det var et riktig mannfolk.

»Hvad er det de forlanger av mig,« sa han. »Skal jeg bevise at det ikke er mig, men en annen som har begått attentatet? Er det min plikt å finne ut hvem som er gjerningsmannen? Det avgjørende må være at jeg ikke har hatt noe med